

res – og ikke mindst på grund af bogens omfattende litteraturliste. Dog savner man i den sammenhæng et index for navne og begreber. Afhandlingen kan anbefales til medieforskere, fordi den er et godt eksempel på, hvordan forskellige teoretiske, metodologiske og empiriske tilgange kan integreres i et helhedsorienteret medievidenskabeligt projekt og samtidig afspejle en forskningsmæssig proces.

Gitte Stald,
ekstern lektor,
Institut for Nordisk Filologi,
Københavns Universitet.

John Corner: *Television form and public address*. Edward Arnold, 1995, 200 sider, 210 kr.

John Corner: *The art of Record. A critical introduction to documentary*. Manchester University Press, 1996, 212 sider, 135 kr.

I kraft af tv-mediets centrale rolle som 'virkeligheds-medie' og den betydning som klassiske dokumentariske og nye realitets-tv-genrer har haft de senere år er teorier og analyser af dokumentarisme igen kommet på dagsordenen. Det har John Corner skrevet to væsentlige og meget læseværdige bøger om. De udfylder to forskellige funktioner og tager to meget forskellige veje. *Television form and public address* er en bredere tv-bog med flere typer tv-programmer inde i billedet. *The art of record* fokuserer udelukkende på film- og tv-dokumentarformer i et historisk perspektiv. Alligevel har begge bøger deres tyngdepunkt omkring det samme problem: hvad er det for grundlæggende æstetiske og genremæssige formater de 'referentielle' genrer har, og hvordan bidrager de til vores virkelighedsopfattelse og den offentlige debat om denne virkelighed?

Television form and public address er egentlig et godt bud på en opdateret grundbog om tv som socialt og formelt system, vel at mærke især den del der vedrører de journalistiske og dokumentariske former. Bogen rummer en mere generel introduktion og 7 kapitler, der bevæger sig fra generelle sociale aspekter ved tv som kommunikationsform og som social institution til spørgsmål om bestemte genrer (nyheder, dokumentarisme, reklamer) og om fortolkning, magt og tv-indfly-

delse. Også debatten om kvalitet i lyset af forholdet mellem 'high culture' og 'popular forms' tages op, i det sidste kapitel, som også inddrager fiktionsgenrer, men ellers diskuterer public service tv's fremtid.

Teoretisk set placerer Corners tv-bog sig moderat i centrum af bevægelsen væk fra 'grand theory' i betydningen det ideologikritiske og semiotiske projekt, idet han dog fastholder et syn på tv og medier som omfatter både den tekstlige dimension og den institutionelle, socialt kontekstualiserede, dimension. Corner er ikke receptionsforsker, men tager i sine overvejelser og analyser højde for samspillet mellem tv's genrer og et socialt varieret publikum. Karakteristisk nok hedder kap. 6 i bogen »Influence and Interpretation«, dvs. ordet reception anvendes ikke. Interpretation beskrives som: » the perceptual, linguistic and cognitive activity by which viewers produce meaning.« Det er overalt i bogen denne meningsdannelsesproces set i et sociologisk perspektiv Corner forsøger at nå frem til.

I denne proces gør han op med en række af de mere traditionelle, kritiske indfaldsvinkler på tv. Allerede i kapitlet om 'TV as public communication' angribes således John Fiske, Stuart Hall og John Ellis og ved en (specielt i forhold til den engelske tradition) lidt provokerende analyse af det engelske program '999' som en form for reality-tv med genre-hybrid kvaliteter og aspekter af 'public access' søger han at udvide forståelsen af 'public communication' uden at miste den kritiske dimension. Også i kap. 2, 'Medium and political order', gøres der op med traditionen for, som Corner ser det, at anlægge en slags overordnet patologisk synsvinkel på tv's rolle og udvikling, hvor påvirkningsteoriene fra de gamle amerikanske Chicago-studier til Habermas og Postman genlæses i nyt lys.

Corner følger i stedet en kritisk-pragmatisk linje i diskussionerne af f.eks. dokumentariske former. Det sker i bogens måske bedste kapitel 'Civic visions: forms of documentary', som på kort plads meget klart får stillet en række meget brugbare kategorier op, som viser spændvidden i denne genre. Også analysen af reklamer er uden den bombastiske, ideologiske og afvisende tone, og rummer klare æstetiske analyser og analyser af reklamers kulturelle funktion og brugsværdi. I kapitlet om 'Influence and Interpretation' vover han sig efter de mere generelle overvejelser ind i en diskussion af den altid brændende tematisering af medieindflydelse og vold. Det fører til en spændende analyse af forholdet mellem vold i realitets-genrer og i fiktions-genrer og en Clifford

Geertz inspireret analyse af 'turn off' og 'turn on' violence.

På samme måde som denne diskussion i Corners fremstilling er klagørende, er også hans sidste kapitel om kvalitet en god og klagørende opsummering af positioner i forhold til tv, tv-kvalitet og mediepolitik. Kapitlet bringer os op i retning af bud på 90'ernes udviklingstendenser. Efter en gennemgang af en række af dilemmaerne for traditionelle kvalitetskriterier knyttet enten til programudbud eller til de enkelte programmer ender Corner imidlertid uden egentlige bud på fremtiden. Han peger på de stigende vanskeligheder ved at fastholde traditionelle opfattelser, fordi tv er ved at ændre sig både produktionsæstetisk og konsumtionsæstetisk i multikanal-samfundet. Tv som vi kender det er ved at opløse sig som mediemæssig enhed og som offentlig institution. Corner stopper her tidligere end diskussionen ofte er gået i skandinaviske sammenhænge, hvor jo bl.a. de forskellige udgivelser fra medieudvalget i højere grad har fastholdt forskellige scenarier for fremtiden. Men selvom Corners bog kommer til kort her, så rummer den store brugsværdier indtil da. Den anbefales på det varmeste som tv-grundbog.

Den samme anbefaling kan jeg give den anden bog, som fremtræder som en kort, præcis og overskuelig introduktion til dokumentarismens historie og æstetik. Bogen er ganske vist i det væsentlige opbygget som enkelt-analyser af dokumentariske genrer fra 1930'ernes klassiske dokumentarfilm til moderne tv-hybrid-genrer, hvilket måske er dens største svaghed og styrke på én gang. Gennem analyserne tegner der sig nemlig et meget mere nuanceret genre-typologisk billede end man så ofte får via de mere fejende generaliseringer, og Corner får dermed den analytiske, historiske og teoretiske dimension til at hænge godt sammen. Men til gengæld er hans eksempler bundet til den engelske tradition.

Den analytiske case-struktur brydes dog af 3 mere generaliserende kapitler: dels et par indledende kapitler, et om dokumentarisme-teori og et om drama-dokumentarisme og verité former, og dels et afsluttende kapitel om dokumentarismens fremtid. I sin teoretiske indledning diskuterer Corner de to sider af dokumentarismen, som også fremgår af titlen: 'art', dvs. den retoriske side af dokumentarisme, der gør den til en særlig form for fremstilling, som sommetider æstetisk bringer

den i nærheden af former som ellers er stærkere repræsenteret i fiktion; og 'record' den definatoriske referentielle dimension, som er det centrale for dokumentarisme, lige meget på hvor mange radikalt forskellige måder den referentielle dimension ofte optræder.

Imod forsøg på at opløse den referentielle dimension og dokumentarismens fundamentale virkelighedssøgen fastholder Corner i diskussion med andre teoretiske positioner, at selvom dokumentarismen naturligvis er en speciel retorisk konstruktion, så er det ikke desto mindre i den særlige referentielle relation til virkeligheden dens styrke og særpræg ligger. Han opstiller på denne baggrund en række fundamentale modaliteter i dokumentarismens visuelle og sproglige dimension, som fungerer som byggeklodser i de fleste af de genrer bogen ellers beskriver.

I bogens 2. kapitel tager han så fat på de to former, som på mest radikal vis har antastet den klassiske dokumentarisme: for det første docudrama og drama-doc, hvor grænsefladen til fiktion sættes i spil, og verité-formen som grundlæggende er kendetegnet ved mere direkte gengivelse af rå virkelighed på aktør-niveau uden formidlende, autoritativ fortæller. Corner sonderer her mellem den klassiske verité og neo-verité, dvs. alle de former på tv som har været præget af realitets-tv former. Det er også de former han tager op i det afsluttende, perspektiverende kapitel. Her peger han på tre nye tendenser: brugen af dramatiske rekonstruktioner og verité materiale i krimi- og ulykkes-magasiner, udviklingen af amatør-video-formater og brugen af skjult kamera, begge de sidste formater anvendt i meget forskellige former for dokumentariske genrer eller underholdningsformater.

Sammenlagt tegner Corners bog om dokumentarismen et både teoretisk, sociologisk og æstetisk opdateret billede af den dokumentariske genres mest typiske og også grænsebrydende formater. Der er både noget for den der gerne vil fordybe sig i enkelte, historisk signifikante dokumentar-programmer eller film og for den som gerne vil hente teoretisk og analytisk inspiration på et mere generelt plan.

*Ib Bondebjerg,
forskningsprofessor,
Institut for Film- og Medievidenskab,
Københavns Universitet.*